

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Оцінка впливу на довкілля та екологічне інспектування
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет технічних систем та енергоефективних технологій. Кафедра екології та природозахисних технологій
Розробник(и)	Васькіна Ірина Валеріївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 7-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. (30 год.) становить курсова робота. Для денної форми навчання 96 год. становить контактна робота з викладачем (48 год. лекцій, 48 год. практичних занять), 54 години становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для всіх освітніх програм спеціальності 101 "Екологія"
Передумови для вивчення дисципліни	Основи токсикології та нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище, Екологічна безпека, Економіка природокористування, Методи обробки даних екологічних досліджень
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Формування екологічного мислення в процесі проектування і проведення екологічної оцінки проектів господарської діяльності та оволодіння прийомами і методами оцінки впливу господарської діяльності на навколишнє середовище, встановлення ступеня екологічного ризику та обґрунтованого прийняття рішень з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів; набуття знань щодо методології й порядку проведення державного контролю за дотриманням вимог екологічного законодавства.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Процедура оцінки впливу на довкілля

Тема 1 Мета і завдання оцінки впливу на довкілля

Передумови виникнення ОВД. Базові підґрунтя для проведення ОВД. Світовий та європейський досвід ОВД. Основні суб'єкти оцінки. Види діяльності, що можуть значно впливати на довкілля

Тема 2 Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу

Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД. Повідомлення про плановану діяльністю. Процедури публічності та збирання інформації під час проведення ОВД. Скоупінг. Звіт з ОВД. Участь громадськості у процедурі ОВД. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Завершальна стадія процедури ОВД

Тема 3 Стратегічна екологічна оцінка

Передумови виникнення процедури СЕО. Як працює СЕО в контексті містобудівної документації? Замовники СЕО. Порядок реалізації СЕО. Громадське обговорення в процедурі СЕО. «Генеральний» звіт про СЕО. Післяпроектний моніторинг.

Модуль 2. Оцінка впливу господарської діяльності на окремі компоненти екосистем

Тема 4 Особливості оцінки впливу планованої діяльності на компоненти довкілля

Особливості оцінки впливу планованої діяльності на атмосферне повітря та клімат. Політика ЄС щодо змін клімату та інтеграції кліматичних питань у процедури ОВД і СЕО. Оцінка впливу на поверхневі водні об'єкти, підземні води та морське середовище. Особливості оцінки впливу на геологічне середовище та ґрунти. Особливості оцінки впливу на ро-слинний і тваринний світ, біорізноманіття та об'єкти природно-заповідного фонду. Критерії оцінки впливу на соціальне середовище. Оцінка впливу на промислові, житлово-цивільні об'єкти, пам'ятки архітектури, історії і культури. Оцінка можливого шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення. Критерії оцінки. Методологія оцінки впливу на окремі компоненти довкілля. Зміст розділі ОВД та СЕО стосовно оцінки впливу на окремі компоненти довкілля. Методологія розрахунку техногенного ризику. Методологія визначення екологічного ризику.

Модуль 3. Державні органи екологічного контролю і інспектування, проведення інспекторських перевірок

Тема 5 Органи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері охорони навколишнього природного середовища

Органи природоохоронного інспектування в системі державного екологічного контролю. Громадські органи екологічного контролю. Повноваження органів екологічного контролю. Повноваження державних органів контролю. Державні органи екологічного контролю і інспектування. Загальна характеристика Державної (головної) екологічної інспекції та Державних екологічних інспекцій в областях, містах Києві та Севастополі.

Тема 6 Порядок проведення інспекторських перевірок діяльності підприємств з дотримання вимог природоохоронного законодавства України

Проведення інспекторських перевірок з охорони навколишнього природного середовища. Виявлення порушень та застосування заходів впливу до порушників природоохоронного законодавства. Перевірка діяльності підприємств і нормативи часу при здійсненні інспектування. Вилучення знарядь незаконного добування (заготівлі) природних ресурсів, самих природних ресурсів та продукції, що з них вироблена Перевірка повітряохоронної діяльності підприємств і нормативи часу при здійсненні інспектування. Інвентаризація викидів забруднюючих речовин на підприємстві і звіт про неї. Перевірка водоохоронної діяльності і нормативи часу при здійсненні інспектування.

Тема 7 Участь громадськості у здійсненні екологічного контролю

Здійснення громадського природоохоронного контролю. Правове забезпечення участі громадськості у здійсненні екологічного контролю. Система органів екологічного контролю і інспектування і права громадських екологічних організацій. Повноваження і права громадських екологічних інспекторів.

Модуль 4. Особливості здійснення державного контролю у різних галузях.

Тема 8 Екологічний контроль за впливом на довкілля різних галузей господарства

Екологічний контроль за впливом тваринницьких комплексів на водні об'єкти. Здійснення державного контролю за поводженням з відходами. Порядок планування, проведення і оформлення перевірок умов використання та охорони земель, а також застосування заходів впливу до порушників земельного законодавства. Здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів та інших рослинних ресурсів. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу (рибних ресурсів). Здійснення державного контролю за транспортуванням, зберіганням і застосуванням пестицидів та мінеральних добрив. Здійснення екологічного контролю в портах, пунктах постійного базування кораблів та інших суден. Контроль акваторій. Екологічний контроль судоремонтних заводів. Екологічний контроль акваторій морів, внутрішнього та територіального моря.

Тема 9 Порядок встановлення, обчислення та сплати зборів за забруднення навколишнього природного середовища

Юридичні аспекти питання. Види і платники збору, об'єкти обчислення збору. Нормативи збору та їх індексація. Ліміти на скидання забруднюючих речовин та розміщення відходів. Порядок обчислення, подання податкового розрахунку та сплати збору. Порядок обчислення збору. Порядок подання податкового розрахунку збору. Порядок сплати збору. Контроль за дотриманням лімітів на скидання забруднювачів і розміщення відходів, а також за обчисленням, своєчасністю і повнотою сплати збору. Відповідальність і права платників збору.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Демонструвати навички оцінки впливу господарської діяльності на окремі компоненти екосистем та довкілля в цілому, визначати обґрунтовані альтернативи та пояснювати екологічні, соціальні, економічні та політичні наслідки провадження господарської діяльності.
-----	---

PH2	Знати та вміти застосовувати міжнародні, європейські та національні законодавчі документи в галузі оцінки впливу на довкілля та охорони довкілля; здійснювати контроль за дотриманням природоохоронного законодавства
PH3	Розуміти процедуру ОВД та порядок здійснення екологічного контролю, документально оформлювати всі етапи оцінки/перевірки з позицій уповноваженого органу та суб'єкта господарювання
PH4	Застосовувати методики оцінки впливу на різні компоненти екосистем (атмосферу, гідросферу, ландшафти, клімат, ґрунти) та здоров'я людини
PH5	Демонструвати навички виявлення порушень та проведення інспекторських перевірок з охорони навколишнього природного середовища.
PH6	Знати та вміти обирати методи та інструментальні засоби для контролю стану компонентів довкілля

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 101 Екологія:

PP8	Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.
PP9	Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.
PP11	Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.
PP15	Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.
PP16	Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.
PP20	Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.
PP21	Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.
PP22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Мета і завдання оцінки впливу на довкілля
--

<p>Лк1 "Мета і завдання ОВД" (денна)</p> <p>Категорійно-понятійний апарат оцінки впливу на довкілля. Передумови виникнення ОВД. Світовий досвід ОВД. Суб'єкти ОВД. Види діяльності, що можуть значно впливати на довкілля. Категорії планованої діяльності згідно Закону про ОВД.</p>
<p>Пр1 "Аналіз європейського законодавства та вітчизняних передумов з питань оцінки впливу на довкілля" (денна)</p> <p>Кейс-стаді: Знайомство з сайтом Європейської комісії щодо оцінки впливу на довкілля. Аналіз ключових європейських документів: Конвенція Еспо, Оргуська Конвенція, Директива № 2003/4 ЄС «Про доступ громадськості до екологічної інформації», Директива № 2011/92 ЄС «Про оцінку впливу окремих державних та приватних проєктів на довкілля». Обмін думками: Оцінка переваг, які отримала Україна внаслідок впровадження євро-пейської моделі ОВД в ході дискусії в групі.</p>
<p>Пр2 "Види планованої діяльності, що можуть значно впливати на довкілля" (денна)</p> <p>Практико-орієнтоване навчання: Аналіз видів планованої діяльності, що можуть значно впливати на довкілля.</p>
<p>Тема 2. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу</p>
<p>Лк2 "Етапи ОВД" (денна)</p> <p>Етапи та терміни проведення процедури ОВД. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД. Цілі та порядок ведення Реєстру ОВД.</p>
<p>Лк3 "Повідомлення про плановану діяльність, що підлягає ОВД" (денна)</p> <p>Зміст Повідомлення про плановану діяльність, що підлягає ОВД. Порядок подання повідомлення. Можливості участі громадськості на етапі Повідомлення про ОВД.</p>
<p>Лк4 "Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації (скоупінг)" (денна)</p> <p>Процедура скоупінгу. Переваги проходження етапу скоупінгу. Добровільний та обов'язковий скоупінг. Вивчення виправданих альтернатив планованої діяльності. Нульова альтернатива. Технологічні, територіальні, економічні та інші види альтернатив. Порядок оцінки альтернатив.</p>
<p>Лк5 "Роль та участь громадськості в процедурі ОВД" (денна)</p> <p>Концепція участі громадськості в ухваленні рішень із питань, що стосуються довкілля. роль та можливості громадськості на різних етапах ОВД. Схема руху документів під час громадського обговорення на етапі скоупінгу. Документальне оформлення громадських обговорень. Зауваження та пропозиції громадськості. Терміни громадських обговорень. Участь громадськості на етапі скоупінгу. Громадське обговорення Звіту з ОВД. Проведення громадських слухань. Звіт про громадське обговорення.</p>
<p>Лк6 "Звіт з ОВД" (денна)</p> <p>Структура Звіту з ОВД. Зміст звіту з ОВД. Екологічний моніторинг у процедурі ОВД</p>

<p>Лк7 "Завершальна стадія процедури ОВД" (денна)</p> <p>Висновок з оцінки впливу на довкілля. Врахування результатів оцінки впливу на до-вкілля в рішенні про провадження планованої діяльності. Видання висновку із оцінки впливу на довкілля про недопустимість провадження планованої діяльності. Відмова у виданні висновку. Оскарження висновку з ОВД або відмови у виданні висновку. Екологічні умови, що містяться у висновку з ОВД. Післяпроектний моніторинг.</p>
<p>Пр3 "Повідомлення про плановану діяльність" (денна)</p> <p>Кейс-стаді та практичне навчання: Ознайомлення з Єдиним реєстром з оцінки впливу на довкілля. Аналіз вмісту справи підприємства. Ознайомлення із змістом повідомлення про плановану діяльність, його формою та правилами підготовки. Підготовка повідомлення про ОВД умовного підприємства.</p>
<p>Пр4 "Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає внесенню до звіту з ОВД" (денна)</p> <p>Ознайомлення з процедурою проведення скоупінгу згідно Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059 VIII . Аналіз переваг, які надає процедура прове-дення скоупінгу (обмін думками). Визначення випадків, в яких процедуру скоупінгу проводять в обов'язковому порядку. Обґрунтування обов'язковості скоупінгу.</p>
<p>Пр5 "Визначення екологічних впливів планованої діяльності" (денна)</p> <p>Практико-орієнтоване навчання: визначення сфери уявної діяльності та сучасного стану навколишнього середовища та аналіз екологічних впливів.</p>
<p>Пр6 "Визначення та оцінка альтернатив" (денна)</p> <p>Практико-орієнтоване навчання: Визначення та опис альтернатив. Оцінка альтернатив. Матриця оцінки. Визначення переважної альтернативи та її обґрунтування.</p>
<p>Пр7 "Громадське обговорення в процедурі ОВД" (денна)</p> <p>Кейс-стаді: ознайомлення з процедурою проведення громадських слухань та процедурою підготовки звіту про громадське обговорення на прикладах конкретних проектів. Практико-орієнтоване навчання: документальне оформлення зауважень і пропозицій громадськості. Підготовка оголошення щодо початку громадського обговорення.</p>
<p>Пр8 "Звіт з ОВД" (денна)</p> <p>Кейс-стаді: аналіз звітів з ОВД існуючих проектів згідно варіантів. Підготовка презентації щодо основних розділів звіту.</p>
<p>Пр9 "Висновок з ОВД" (денна)</p> <p>Кейс-стаді: ознайомлення зі структурою Висновку за матеріалами конкретної справи; визначення та аналіз причин відмови у видачі позитивного Висновку з ОВД.</p>
<p>Тема 3. Стратегічна екологічна оцінка</p>

Лк8 "Мета, завдання, особливості та процедура стратегічної екологічної оцінки (СЕО)" (денна)

Передумови виникнення процедури СЕО. Мета, завдання та особливості СЕО. Процедура СЕО. Принципи розробки СЕО. Як працює СЕО в контексті містобудівної документації. Замовники СЕО. Порядок реалізації СЕО. Генеральний звіт про СЕО. Післяпроектний моніторинг СЕО. Забезпечення участі громадськості а процедурі СЕО та врахування пропозицій та зауважень. Організація громадського обговорення в процедурі СЕО.

Пр10 "СЕО документів державного планування (ДДП)" (денна)

Кейс-стаді: ознайомлення з актуальними повідомленнями про визначення обсягу дослідження СЕО ДДП, аналіз зауважень та пропозицій громадськості та дорадчих органів; Практико-орієнтоване навчання: подання зауважень та пропозицій до обсягу СЕО.

Тема 4. Особливості оцінки впливу планованої діяльності на компоненти довкілля

Лк9 "Оцінка впливу на атмосферне повітря та клімат" (денна)

Інтеграція кліматичних питань в СЕО та ОВД. Політика ЄС щодо змін клімату та інтеграції кліматичних питань у процедури ОВД і СЕО. Вплив планової діяльності на клімат. Склад матеріалів розділу з оцінки впливу на атмосферне повітря. Критерії оцінки. Підходи до опису базового сценарію. оцінка впливу на атмосферу на різних етапах реалізації проекту (будівництво, експлуатація). методики та показники для розрахунку впливу на атмосферне повітря.

Лк10 "Оцінка впливу на водне середовище" (денна)

Головні джерела та компоненти забруднення водного середовища. Показники, що підлягають оцінці при аналізі впливу на водне середовище. Особливості оцінки впливу на поверхневі, підземні та морські води. Методики розрахунку впливу на водні об'єкти.

Лк11 "Оцінка впливу на геологічне середовище та ґрунти" (денна)

Критерії оцінки впливу на геологічне середовище. Зміст розділів звіту щодо впливу на геологічне середовище. Критерії оцінки впливу на літосферу. Обґрунтування заходів щодо запобігання або зменшення розвитку небезпечних геологічних процесів і явищ. Види діяльності, що потенційно мають вплив на ґрунтовий покрив. Впливи, що підлягають аналізу. Показники, що визначають базовий сценарій. Критерії оцінки стану ґрунтового покриву. Розрахункові методики оцінку впливу на ґрунти. Оціночна шкала небезпечності забруднення ґрунтів. Показники санітарного стану ґрунтів. Обґрунтування заходів щодо запобігання впливу на ґрунтовий покрив.

Лк12 "Оцінка впливу на рослинний, тваринний світ та об'єкти природно-заповідного фонду" (денна)

Зміст матеріалів розділу у частині оцінки впливу на флору та фауну. підходи до опису базового сценарію. Показники оцінки на рослинні та тваринні угруповання. Критерії оцінки впливу на флору та фауну. Обґрунтування заходів щодо запобігання втрати біорізноманіття. Території природоохоронного значення України. Смарагдова мережа. Залежність стану території природоохоронного значення від стану території планованої діяльності - підходи до опису базового сценарію. Критерії оцінки впливу. Визначення ймовірних наслідків впливу на територію природоохоронного значення.

Пр11 "Методика оцінки впливу на атмосферне повітря" (денна)

Практико-орієнтоване навчання: ознайомлення із методиками розрахунку впливу господарської діяльності на повітряне середовище. Розрахунок комплексного індексу забруднення атмосферного повітря та визначення рівня забруднення атмосфери та пріоритетних забруднювачів згідно заданих вихідних даних

Пр12 "Методика оцінки впливу на ґрунти" (денна)

Практико-орієнтоване навчання: визначення сумарного показника забруднення ґрунтів пестицидами та встановлення категорії забруднення ґрунту згідно вихідних даних по варіантах.

Тема 5. Органи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері охорони навколишнього природного середовища

Лк13 "Органи державного нагляду (контролю)" (денна)

Органи природоохоронного інспектування в системі державного екологічного контролю. Громадські органи екологічного контролю. Повноваження органів екологічного контролю. Повноваження державних органів контролю. Форми екологічного контролю. Загальні відомості про інспекції. Повноваження і права Державної екологічної інспекції України (Держекоінспекції). Повноваження Держекоінспекції. Права Держекоінспекції. Повноваження і права Державних екологічних інспекцій в областях, містах Києві та Севастополі. Повноваження Інспекцій. Права Інспекцій. Керівництво інспекцій.

Пр13 "Нормативно-правовий комплекс управління охороною довкілля" (денна)

Рольова гра: Визначити рівень представника Держекоінспекції за повноваженнями. Розіграти змодельовану ситуацію згідно повноважень своєї ролі.

Тема 6. Порядок проведення інспекторських перевірок діяльності підприємств з дотримання вимог природоохоронного законодавства України

Лк14 "Проведення інспекторських перевірок діяльності підприємств з дотримання вимог приро-доохоронного законодавства України" (денна)

Юридичні аспекти перевірок. Види перевірок. Підстави для проведення планових та позапланових перевірок. Загальні відомості про здійснення перевірки. Планування, органі-зація, порядок призначення і підготовка до перевірки. Види і частини перевірки. Права та обов'язки державних інспекторів. Форми Повідомлення про проведення планової перевірки і направлення на проведення перевірки. Початок перевірки. Хід перевірки. Оформлення перевірки. Форми документів перевірки (Акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства, Припис, Подання про видачу, зупинення дії або анулювання дозволу, ліміту, квоти).

Лк15 "Виявлення порушень та застосування заходів впливу до порушників природоохоронного законодавства" (денна)

Випадки виявлення фактів порушення природоохоронного законодавства. Оформлення (фіксація) факту порушення. Порядок застосування заходів впливу. Вилучення незаконно добутих (заготовлених) природних ресурсів або продукції, що з них вироблена. Зберігання вилучених знярядь незаконного добування (заготівлі) природних ресурсів, плавучих засобів, зброї та боєприпасів. Зберігання незаконно добутих (заготовлених) природних ресурсів або продукції, що з них вироблена. Реалізація незаконно добутих (заготовлених) природних ресурсів або продукції, що з них вироблена.

Лк16 "Перевірка діяльності підприємств в сфері охорони атмосферного повітря і нормативи часу при здійсненні інспектування" (денна)

Стаціонарні джерела забруднення організовані та не організовані. Матеріали і документи, що розглядаються при перевірці підприємства. Виявлення наднормативних і понад-лімітних викидів. Перевірка санітарно-промислової лабораторії підприємства. Перевірка діяльності підприємств в сфері охорони атмосферного повітря при здійсненні інспектування. Вимоги до розміщення та обладнання місць відбору проб з газопилових потоків. Пересувні джерела забруднення. Автопідприємства. Нормативи часу при перевірці дотримання повіт-ряохоронного законодавства підприємствами. Підприємства, що мають стаціонарні джерела забруднення.

Лк17 "Інвентаризація викидів забруднюючих речовин на підприємстві і звіт про неї" (денна)

Чим регламентується проведення інвентаризації і складання звіту? Основні терміни та їх визначення. Порядок проведення інвентаризації. Зміст звіту. Додатки до інструкції «Про зміст та порядок складання звіту про проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві».

Лк18 "Перевірка водоохоронної діяльності і нормативи часу при здійсненні інспектування" (денна)

Перевірка водоспоживання. Перевірка водовідведення. Перевірка стану території об'єкту і потенційних джерел забруднення поверхневих і підземних вод. Перевірка водоо-хоронної діяльності. Відбір проб води. Загальні вимоги до відбору проб, види проб і техніка безпеки. Місця відбору, час та частота відбору проб. Обладнання, посуд та способи відбору проб. Реєстрація, зберігання та транспортування проб. Нормативи часу при перевірці підприємств на дотримання водоохоронного законодавства. Загальні відомості. Нормативи часу.

<p>Пр14 "Види юридичної відповідальності за порушення природоохоронного законодавства" (денна)</p> <p>Визначити вид юридичної відповідальності за різними видами порушень. Оформити (зафіксувати) факт порушення за одним із видів правопорушення (за варіантами).</p>
<p>Пр15 "Документальне оформлення інспекторської перевірки" (денна)</p> <p>Ознайомитись із видами і формами документів, необхідних для оформлення інспекторської перевірки та їх законодавчим підґрунтям.</p>
<p>Пр16 "Проведення інспекторської перевірки" (денна)</p> <p>Перевірити діяльність умовного підприємства (за варіантами). Оформлення Акту перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства умовним підприємством.</p>
<p>Пр17 "Підготовка висновків інспекторської перевірки" (денна)</p> <p>Перевірити діяльність умовного підприємства (за варіантами). Документально оформити висновки інспекторської перевірки. Оформити Припис, Акт, Подання про видачу, зупинення дії або анулювання дозволу, ліміту, квоти (за варіантами)</p>
<p>Пр18 "Перевірка діяльності підприємств в сфері охорони атмосферного повітря." (денна)</p> <p>Кейс-стаді: Вивчити матеріали і документи, що розглядаються при перевірці підприємства. Виявити наднормативні і понадлімітні викиди. Описати процедуру перевірки санітарно-промислової лабораторії підприємства. Вивчити процедуру відбору з газопилових потоків. Скласти перелік необхідної нормативної документації.</p>
<p>Пр19 "Інвентаризація джерел викидів в атмосферне повітря" (денна)</p> <p>Вивчити інструкцію «Про зміст та порядок складання звіту про проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві». Визначити перелік джерел викидів що підлягають інвентаризації на уявному підприємстві (за варіантами). Оформити дозвільні документи на викиди для уявного підприємства.</p>
<p>Пр20 "Перевірка водоохоронної діяльності підприємства" (денна)</p> <p>Визначити процедуру перевірки. Скласти план перевірки. Вивчити процедуру відбору проб води. Скласти перелік необхідної нормативної документації .Скласти алгоритм про-цедури відбору проб з детальним описом кожного кроку. Обґрунтувати та визначити місця відбору, час та частоту відбору проб проби умовного підприємства. Скласти перелік нормативних документів (стандартів) за допомогою яких здійснюється перевірка.</p>
<p>Тема 7. Участь громадськості у здійсненні екологічного контролю</p>
<p>Лк19 "Здійснення громадського природоохоронного контролю." (денна)</p> <p>Правове забезпечення участі громадськості у здійсненні екологічного контролю. Система органів екологічного контролю і інспектування і права громадських екологічних організацій. Повноваження і права громадських екологічних інспекторів</p>
<p>Тема 8. Екологічний контроль за впливом на довкілля різних галузей господарства</p>

Лк20 "Екологічний контроль за впливом тваринницьких комплексів" (денна)

Особливості забруднення вод тваринницькими комплексами. Водопостачання комплексів і норми витрат води. Основні схеми обробки гною. Обробка гною на свинарських комплексах. Обробка гною на комплексах великої рогатої худоби. Інформація по об'єкту. Стан водопостачання. Стан водовідведення. Обробка і зберігання гною, утилізація стічних вод. Аварійні забруднення. Оформлення результатів перевірки.

Лк21 "Здійснення державного контролю за поводженням з відходами та непридатними пестицидами" (денна)

Питання, які розглядаються при перевірці об'єкта, на якому утворюються, розміщуються та знешкоджуються відходи. Основні види порушень в галузі поводження з відходами. Визначення поняття «пестициди», групи пестицидів. Перевірка зберігання пестицидів та мінеральних добрив. Перевірка транспортування пестицидів та мінеральних добрив. Перевірка застосування пестицидів та мінеральних добрив. Порядок проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин.

Лк22 "Порядок планування, проведення і оформлення перевірок умов використання та охорони земель." (денна)

Юридичні аспекти державного контролю за використанням і охороною земель. Методи здійснення державного контролю. Види перевірок. Планові перевірки. Позапланові перевірки. Оперативні перевірки. Порядок проведення перевірок. Оформлення документів за результатами перевірок. Порядок застосування заходів впливу до порушників земельного законодавства. Форми документів (акта, протоколу, припису) за результатами перевірок.

Лк23 "Здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів, рослинних та тваринних ресурсів" (денна)

Поняття «ліс», «трав'янисті ресурси», об'єкти рослинного світу. Природні комплекси природно-заповідного фонду України. Перевірка стану лісів та інших рослинних ресурсів. Основні види порушень в галузі охорони лісів та інших рослинних ресурсів. Об'єкти тваринного світу. Охорона тваринного світу. Основні види порушень у галузі охорони тваринного світу. Охорона рибних запасів. Основні види порушень у галузі охорони рибних запасів.

Пр21 "Інспекторська перевірка об'єкта з питань утворення, розміщення, видалення та знешкодження відходів та пестицидів." (денна)

Інспекторська перевірка об'єкта з питань утворення, розміщення, видалення та знешкодження відходів та пестицидів.

Пр22 "Екологічне інспектування використання земельних ресурсів." (денна)

Вивчити зміст справи щодо порушення земельного законодавства. Обґрунтувати результати перевірки.

<p>Пр23 "Застосування адміністративних санкцій до порушників земельного законодавства" (денна)</p> <p>Визначити випадки застосування адміністративних санкцій. Складання протоколу про адміністративне правопорушення.</p>
<p>Тема 9. Порядок встановлення, обчислення та сплати зборів за забруднення навколишнього природного середовища</p>
<p>Лк24 "Порядок встановлення, обчислення та сплати зборів за забруднення навколишнього природного середовища" (денна)</p> <p>Види і платники збору, об'єкти обчислення збору. Контроль за дотриманням лімітів на скидання забруднювачів і розміщення відходів, а також за обчисленням, своєчасністю і повнотою сплати збору. Відповідальність і права платників збору. Порядок обчислення зборів. Нормативи збору та їх індексація. Ліміти на скидання забруднюючих речовин та розміщення відходів. Порядок обчислення, подання податкового розрахунку та сплати збору. Порядок обчислення збору. Порядок подання податкового розрахунку збору. Порядок сплати збору.</p>
<p>Пр24 "Визначення плати за природні ресурси." (денна)</p> <p>Обчислити плату за використання природних ресурсів (за варіантами). Згідно вихідних даних (за варіантами) обчислити збір за забруднення навколишнього природного середовища (або його компонента)</p>

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Електронне навчання у системах (МІХ)
НД2	Виконання практичних завдань
НД3	Обговорення (чат, форум)
НД4	Написання та захист курсової роботи
НД5	Обговорення кейсів
НД6	Підготовка до практичних занять
НД7	Самонавчання

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Виконання практичних завдань
МН3	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)
МН4	Обмін думками (think-pair-share)
МН5	Курсова робота
МН6	Практико-орієнтоване навчання

Лекції надають здобувачам матеріали із законодавчих основ, етапів, методичного та

документального супроводження процедури ОВД, що є основою для самостійного навчання (РН1 – РН6). Лекції доповнюються практичними заняттями, що дає можливість застосувати знання на практичних прикладах (РН1 – РН6). Практико-орієнтоване навчання передбачає відпрацювання навичок підготовки документів з оцінки та інспекторської перевірки, забезпечення участі громадськості у процесі оцінки (РН2, РН3) та відпрацювання методик розрахунку впливу на довкілля на прикладах наближених до реальних умов (РН4) і з використанням відповідних інструментів контролю (РН6). Широко використовується метод аналізу документів з ОВД існуючих проектів (кейс-стаді) та обмін думками. Практико-орієнтоване навчання застосовується щодо особливостей виявлення порушень та проведення інспекторських перевірок, їх документального оформлення (РН5). Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лк, практ та захист курсової роботи

Здатність до роботи з електронними базами даних. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Знання і критичне розуміння предметної області та професійної діяльності. Усвідомлення важливості дедлайнів. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Перевірка та оцінювання письмових завдань
МФО2	Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.
МФО3	Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Оцінювання письмових робіт та участі у дискусіях
------	--

МСО2	Тестування за результатами самостійного та аудиторного опрацювання лекційних матеріалів
МСО3	Написання та захист курсової роботи
МСО4	Підсумковий контроль: екзамен

Контрольні заходи:

7 семестр		100 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт та участі у дискусіях		48
	5 дискусійних завдань (Пр №2, 11, 15-17) (5x2)	10
	19 практичних завдань (Пр №1, 3-10, 12-14, 18-24 (19x2)	38
МСО2. Тестування за результатами самостійного та аудиторного опрацювання лекційних матеріалів		12
	Тестування за темами 1-2 та 3-9 (2x6)	12
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен		40
	письмова відповідь на питання екзаменаційного завдання	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

7 семестр		100 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт та участі у дискусіях		60
	№1-20 (20x3)	60
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен		40
	письмова відповідь на екзаменаційні питання	40

Курсова робота:

7 семестр		100 балів
МСО3. Написання та захист курсової роботи		100
	звіт з курсової роботи (виконання, обговорення)	60
	захист	40

Рейтингові бали шкали оцінювання з навчальної дисципліни розподіляються між модульними атестаціями і іспитом відповідно 60 та 40 балів. Іспит проводиться в період екзаменаційної сесії. При отриманні студентом менше 21 рейтингових балів за наслідками модульних атестацій, він не допускається до іспиту і відраховується з університету. При отриманні за наслідками модульних атестацій та складання іспиту загального рейтингового балу, що відповідає незадовільній оцінці FX (від 35 до 59 балів), студентові надається право на дворазове складання (викладачеві та комісії) заходу підсумкового семестрового контролю (ПСК), яке здійснюється після завершення останнього модульно-атестаційного циклу у семестрі або екзаменаційної сесії, якщо вона передбачена, за додатковою відомістю семестрової атестації (першою незадовільною оцінкою вважається та, що отримана за наслідками модульних атестацій та складання іспиту, яка виставляється в основну відомість

семестрової атестації). У разі незадовільного складання підсумкового семестрового контролю комісії студент отримує оцінку «незадовільно» («F» за шкалою ECTS) і відраховується з університету. При успішному складанні заходу підсумкового семестрового контролю використовується оцінка «задовільно», яка засвідчує виконання студентом мінімальних вимог без урахування накопичених балів («E» за шкалою ECTS) із визначенням рейтингового балу 60. Студент, який за наслідками модульних атестацій та складання іспиту набрав менше 35 рейтингових балів, не допускається до підсумкового семестрового контролю, отримує оцінку «незадовільно» (за шкалою ECTS – «F») і відраховується з університету.

Студент, який за результатом захисту курсової роботи набрав необхідну, яка відповідає позитивній оцінці, кількість рейтингових балів (не менше 60), отримує семестрову оцінку у відповідності до набраних рейтингових балів. Повторний захист курсової роботи з метою підвищення позитивної оцінки не здійснюється. Студент, який за результатом захисту курсової роботи не набрав кількість рейтингових балів, що відповідає позитивній оцінці, але не менше 35 балів, зобов'язаний провести повторний захист курсової роботи, який здійснюється після завершення останнього модульно-атестаційного циклу у семестрі або екзаменаційної сесії, якщо вона передбачена, за додатковою відомістю семестрової атестації (першою незадовільною оцінкою вважається та, що отримана за наслідками модульних атестацій, яка виставляється в основну відомість семестрової атестації). Студент має право на два повторних захисти: викладачу та комісії. У разі незадовільного захисту комісії студент отримує оцінку «незадовільно» («F» за шкалою ECTS) і відраховується з університету. При успішному захисті курсової роботи використовується оцінка «задовільно», яка засвідчує виконання студентом мінімальних вимог без урахування накопичених балів із визначенням рейтингового балу - 60 («E» за шкалою ECTS). Студент, який набрав менше 35 рейтингових балів, отримує оцінку «незадовільно» (за шкалою ECTS – «F») і відраховується з університету.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН3	Проектна документація
ЗН4	Бібліотечні фонди

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. / Мельник О. С., Скляр В. Г., Коваленко І. М., Васькіна І. В., Шерстюк М. Ю. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.

2	Алексеева, Є. Оцінка впливу на довкілля: рекомендації для суб'єктів господарювання щодо участі громадськості [Електронний ресурс] : посібник / Є. Алексеева; за ред. О. Кравченко. — Львів : Компанія “Манускрипт”, 2018. — 36 с.
Допоміжна література	
1	Оцінка впливу на довкілля: міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи [Електронний ресурс] / С. Вихрист, Є. Єндрюшка, Н. Мікуліч та ін. — Київ, 2018. — 141 с.
2	Алексеева Є. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» / Є. Алексеева; за заг. ред. О. Кравченко. — Львів : Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2018. — 60 с.
3	Комплексна оцінка та прогнозування впливу сміттєзвалищ на складові довкілля [Текст] : автореферат... канд. техн. наук, спец.: 21.06.01 - екологічна безпека / Н. А. Новохацька. — К. : Київський нац. ун-т буд-ва і архітектури, 2015. — 20 с.
4	Оцінка впливу підприємств вугільної промисловості на довкілля [Текст] / І. Ю. Новицький, М. О. Перов, М. М. Макортецький // Проблеми загальної енергетики. — 2019. — № 1. — С. 59-63.
5	Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment.
6	Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький та ін. — К. : Символ-Т, 2015. — 221 с.
7	Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник) / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія “Манускрипт”» — Львів, 2017. — 28 с.
8	Уніфікована оцінка впливу об'єктів господарської діяльності на довкілля [Текст] / О. Г. Васенко, Д. Ю. Верниченко-Цветков, Г. В. Коробкова, О. В. Поддашкін // Углекимический журнал. — 2019. — № 1-2. — С. 25-32.
9	Клименко М.О., Прищепя А.М., Стетюк Л.М., Брежицька О.А. Екологічне інспектування. Херсон: Олді+, 2020. 400 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Закон України "Про оцінку впливу на довкілля" : Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text .
2	Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text .
3	Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text .

4	Directive 2011/92/EU on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment [Electronic resource]. – Access mode : https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA_Directive_informal.pdf .
5	Сайт Європейської Комісії щодо оцінки впливу на довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm .
6	Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272#Text .
7	Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mepr.gov.ua/news/34766.html .
8	Протокол Європейської економічної комісії ООН про стратегічну екологічну оцінку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=dLMN6eg9prA .
9	Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля : Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 1010.
10	Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля : Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 989.
11	Курс "Оцінка впливу на довкілля" https://elearning.sumdu.edu.ua/works/8087/nodes/2734321
12	Положення про Державну екологічну інспекцію. – Затверджено постановою КМУ в редакції від 16 червня 2004 р., №770.
13	Положення про Державну екологічну інспекцію в областях, містах Києві та Севастополі. – Затверджено наказом Мінприроди від 19 грудня 2006 р., №548.
14	Положення про Державну екологічну інспекцію Азовського моря. – Затверджено на-казом Мінприроди від 23 лютого 2004 р., № 64.
15	Порядок організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. – Затверджено наказом Мінприроди від 10 вересня 2008 р., №464.
16	Методичні рекомендації «Про порядок проведення інспекторських перевірок по дотриманню природокористувачами вимог законодавства по охороні навколишнього природного середовища». – Затверджено наказом Головної екологічної інспекції Мінприроди від 28 березня 1994 р., №7.
17	Методичні рекомендації «Про порядок виявлення порушень та застосування заходів впливу до порушників природоохоронного законодавства». – Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства». – За ред. А.М. Коренчука, В.Д. Солодкого. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. – с. 17-42.

18	Порядок обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об'єктів у разі порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища. – Затверджено постановою ВРУ від 29 жовтня 1992 р., №2751 – XII.
19	Закон України «Про охорону атмосферного повітря». – Збірник законодавчих актів: Законодавство України про охорону навколишнього середовища. – Київ, Парламент-ське видавництво. – 2006, с. 79-95.
20	Закон України «Про охорону земель». – Збірник законодавчих актів: Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – Київ, Парламентське видавництво. – 2006, с. 96-119.
21	Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». – Збірник законодавчих актів: Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – Київ, Парламентське видавництво. 2006, с. 120-129.
22	Положення «Про встановлення рівнів шкідливого впливу фізичних і біологічних факторів на атмосферне повітря». – Затверджено постановою КМУ від 31 грудня 1993 р., №1092.
23	Інструкція «Про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві». – Затверджено наказом Мінприроди від 10 лютого 1995 р., №7.